

*Nensi Rubinić**Filozofski fakultet u Rijeci*

O SEMANTIČKIM MAPAMA I MREŽAMA

Sažetak

U ovom će radu biti riječi o semantičkim mapama i semantičkim mrežama kao novijim shematičnim modelima proučavanja jezičnih fenomena. Najprije će se pokušati definirati i oprijemiti pojam semantičkih mapa i semantičkih mreža, zatim napraviti poveznicu sa suvremenim jezikoslovnim pristupima te predstaviti prednosti i nedostatke takvog načina proučavanja jezika. Unatoč manjim nedostacima, zastupat će se ideja da su semantičke mape i mreže koherentniji alat tumačenja jezičnih fenomena u usporedbi s drugim modelima, pogotovo iz višejezične perspektive.

Ključne riječi: semantika, semantički pristup jeziku, semantička mapa, semantička mreža, kognitivna semantika

Uvodna riječ

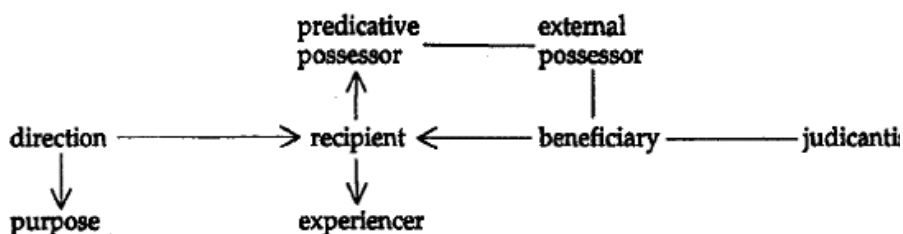
Funkcioniranje jezične jedinice pri njezinoj uporabi rijetko je kada jednoznačno, posebice kada se radi o funkcionalnim riječima (npr. prijedlozima) i afikslnim kategorijama (npr. padežima, glagolskim vremenima, prefiksima) što stvara poteškoće u njihovu tumačenju. Svi jezici imaju polifunkcionalne jedinice poput adpozicija ili fleksijskih i derivacijskih morfema (Janda, 2009: 105) koje izražavaju gramatičke kategorije kao što su padeži, vrijeme i vid. Tim se gramatičkim kategorijama služimo kako bismo izrazili percepciju prostora, vremena i odnosa među entitetima. Sukladno tome, jezikoslovna se tradicija posljednjih desetljeća sve više okreće novim pristupima proučavanja jezika i funkcionalnih jezičnih jedinica koji predstavljaju odmak od tradicionalnih gramatičkih opisa i kao polazište uzimaju značenje, pokušavajući ga sustavno opisati i shematično prikazati povezanost različitih značenja i upotrebu jezičnih jedinica. Proučavanje semantike riječi, prema Sáenzu (1999: 271-272), dugo je vremena bio skoro pa zanemarivan dio jezikoslovnih istraživanja. No, posljednjih godina kognitivni pristup proučavanju jezika sve više dobiva na

važnosti, pokušavajući povezati upravo značenje, temeljni dio semantike kao jezikoslovne discipline, s ljudskom konceptualizacijom izvanjezične stvarnosti i slike svijeta. Drugim riječima, jezične su strukture izravni odraz određenog načina konceptualizacije dane situacije u stvarnom svijetu te na taj način jezik odražava način razmišljanja i konceptualizacije (Lee, 2004). U tom su kontekstu semantičke mape i mreže kao metoda semantičke analize multifunkcionalnih jedinica, ili grama (termin preuzet iz Haspelmatha, 2003), postupno dobile na važnosti. Cilj je ovoga rada ukratko predstaviti pojam semantičkih mapa i mreža, njihovu primjenu u suvremenim jezikoslovnim analizama, te prednosti i nedostatke takvog načina proučavanja jezičnih pojava.

Što su semantičke mape i mreže?

Semantičke su mape model kojim se pokušava pristupiti problemu polifunkcionalnosti grama, preklapanja različitih značenja jedne jedinice i usporedbe jezičnih jedinica iz međujezične perspektive. Kao što naglašava Janda (2009), opis jednoga takvoga grama u bilo kojem jeziku složen je i težak zadatak. Prve semantičke mape pripisuju se Andersonu (1982), a njima su se bavili mnogi (Clancy, 2001, 2006; van der Auwera i Temürçü, 2006, van der Auwera i Malchukov, 2005; i dr.), no najznačajnija su imena Haspelmath (1997, 2003) i Croft (2001, 2003). Prema Haspelmathu, "semantička je mapa geometrijski prikaz funkcija u konceptualnom ili semantičkom prostoru koje su povezane linijama i tvore mrežu" (2003: 213, prev. aut.)¹. Kako bi se pojasnio pojam semantičkih mapa, nužno je ukratko objasniti pojam konceptualnog prostora. Konceptualni je prostor jedan od temeljnih pojmova unutar kognitivne lingvistike: univerzalno multidimenzionalno polje "konceptualnoga potencijala unutar kojeg se razvijaju misli i konceptualizacija" (Langacker, 1987: 76), no svaki jezik koristi konceptualni prostor na različit način (v. Janda, 2004), a unutar njega dolazi do razlikovanja i gramatikalizacije izvanjezične stvarnosti. Croft (2001) dodaje da konceptualni prostor uključuje i pragmatičku, funkcionalno-diskurznu, strukturalnu, stilističku, pa čak i socijalnu dimenziju uporabe jezične jedinice. Zbog toga se u semantičke mape mogu prikazati i proučavati i jezične pojave koje se javljaju u diskurzu i uvjetovane su diskurzom (kao što su zamjenice, aktivni i pasivni glagolski oblici...). Sukladno tome, Croft smatra da semantičke mape imaju konceptualni smisao te pružaju dokaze za kognitivno bliska značenja time što precizno odražavaju "geografiju ljudskog uma" (Croft, 2001: 364), kao u primjeru semantičke mape tipičnih funkcija dativa:

¹ "[a] semantic map is a geometrical representation of functions in a conceptual/semantic space that are linked by connecting lines and thus constitute a network"(Haspelmath, 2003:213).

Slika 1: *Semantička mapa tipičnih funkcija dativa kao padeža (Haspelmath, 2003: 234)*

Semantička mapa, pak, predstavlja distribuciju stvarnih razlika u percepciji jednog ili više jezika unutar parametara² konceptualnog prostora (Clancy, 2006). Prema Haspelmathu, vodeća je ideja metode semantičkih mapa da do multifunkcionalnosti jezične jedinice dolazi samo kada postoji sličnost između njezinih različitih upotreba (2003: 215), a temeljno se značenje utvrđuje uspoređivanjem određene jedinice u različitim jezicima kako bi se uspostavio hijerarhijski odnos između središnjih, temeljnih i značenja koja su bliska osnovnim, no nisu nužno toliko česta. Na primjeru semantičke mapa dativa može se zamijetiti kako ona na koherentan način objedinjuje različita dativna značenja.

Kako funkcioniraju semantičke mape?

Značenja i upotrebe neke jezične jedinice uvrštavaju se u mapu ako postoji barem jedan par jezika koji se razlikuju u odnosu na određenu funkciju. Primjerice, koncepti *biti* i *imati* su višeznačni i leksički se izražavaju na različite način. Usporedbom različitih značenja i funkcija prethodno navedenih koncepata kao što su postojanje, lokacija/pozicija, bezličnost, pomoćna uloga, kopula, Clancy (2001) razvija semantičke mape za koncepte glagola *biti* i *imati* u ruskom, češkom, poljskom i bugarskom jeziku.

Konfiguracija ili hijerarhija funkcija u semantičkoj mapi smatra se univerzalnom i ujedno utvrđuje parametre koji definiraju konceptualizaciju upotreba određene jezične jedinice, ali impliciraju i niz univerzalnih, kao i perifernih funkcija. No, nema mehaničke procedure po kojoj se uvrštavaju. Funkcije se uvrštavaju u mapu na takav način da svi multifunkcionalni grami zauzimaju “granično područje unutar semantičke mape” (Haspelmath, 2003: 217), a odnos funkcija se utvrđuje njihovom usporedbom u različitim jezicima.

Nadalje, semantičke mape služe i kao vizualizacija puta gramatikalizacije u dijakronijskom razvoju jezika (Haspelmath, 2003: 236). Drugim riječima, određeno značenje jezične jedinice ne može se samo tako pojaviti unutar mape, već nastaje

²Prema Gärdenforsu (2000), konceptualni se prostor sastoji od kvalitativnih dimenzija koje su ukorijenjene u ljudskom osjetilnom iskustvu i na kojima se temelji kategorizacija. Atributi, kvalitete i/ili parametri su dimenzije na temelju kojih se izvanjezični i jezični podražaji klasificiraju kao slični ili različiti u konceptualnom prostoru..

značenjskim ekstenzijama koje se prikazuju usmjerenim linijama, a ne samo neutralnim poveznicama. Npr. semantička mapa dativnih značenja na slici 1. otkriva da su se iz smjera (engl. *direction*) razvila značenja svrhe i recipijenta. Značenje recipijenta nastalo je ekstenzijama iz smjera i beneficijenta, a iz recipijenta značenja predikatne posvojnosti i iskustvenika (engl. *experiencer*).

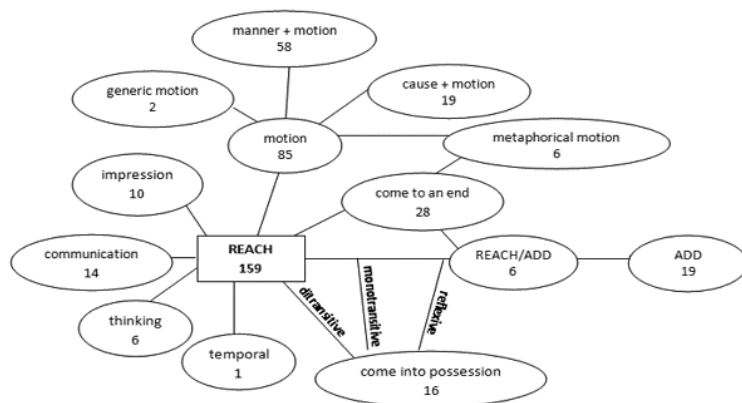
Semantičke mape i semantičke mreže

Kada se govori o semantičkim mapama, nužno je spomenuti slične pristupe proučavanju jezičnih pojava. U okviru kognitivnog pristupa jeziku, govori se o mentalnim (Anderson, 1986) ili kognitivnim mapama za čiju se konfiguraciju smatra da odražava kognitivno strukturiranje značenja. Semantičkim je mapama srodan i pojam semantičkih mreža koje se temelje na dvjema pretpostavkama koje su u osnovi kognitivne lingvistike:

a) semantička struktura proizlazi iz i odražava konceptualnu strukturu (npr. Fauconnier 1994, 1997; Heine 1997), i

b) fizionomija ljudskog tijela i neuralna struktura, tj. što i na koji način ljudi doživljavaju izvanjezičnu stvarnost i priroda stvarnoga svijeta u kojem žive određuju konceptualnu strukturu ljudi (Heine, 1993, Talmy, 2000, itd.).

Semantička je mreža skup značenja i koncepata koji se u nekoj mjeri povezani sa središnjim značenjem (Evans, 2007). Kognitivna semantika tako promatra riječ kao skup povezanih značenja, tj. koncepata, koji tvore mrežu značenja od kojih su neka bliža prototipnom (temeljnomo) značenju, a druga su periferna (Evans, 2007: 194), no sva su značenja međusobno povezana. Tako, primjerice, Janda (1986) razvija semantičku mrežu značenja ruskih prefikasa *za-*, *pere-*, *do-* i *ot-*. Na tragu Jande, Brala-Vukanović i Memišević (2012) razvijaju semantičku mrežu prefikslnih značenja *do-* u hrvatskome jeziku koja se uvelike poklapaju s Jandinim postavkama o ruskom prefiksu *do-* (1986).

Slika 2: Semantička mreža prefiksa *do-* (Brala i Memišević, 2012: 87)

U semantičkim se mrežama prototipno značenje označava pravokutnikom, dok se ostala značenja (ili podznačenja) koja predstavljaju značenjske ekstenzije od prototipa označavaju kružnicama, a sva su značenja međusobno povezana nizom veza koje označavaju manje značenjske promjene pomoću kojih se podznačenja razlikuju jedna od drugih³. Na sličan način Rubinić (2012) razvija semantičke mreže glagola koji omogućavaju dvojna čitanja dativa u hrvatskome jeziku:

Slika 3. *Semantička mreža glagola koji omogućavaju dvojna tumačenja dativa u hrvatskome jeziku (Rubinić, 2012: 72)*

³ Teorijom prototipova, perifernim značenjima i kategorizacijom bavila se Rosch (1978). Sposobnost kategorizacije smatra se jednom od temeljnih kognitivnih funkcija, a kognitivna ekonomija zahtijeva da unutar jedne kategorije imamo središnjeg člana, koji najbolje predstavlja kategoriju, npr. crvendač kao prototip kategorije ptica, usporedbi s pingvinom kao perifernim članom.

No, valja razlikovati semantičke mape od semantičkih mreža. Semantičke mreže teže pronalasku prototipnih funkcija i značenja oko koje se razvijaju periferne (Lakoff, 1987). No, semantičke mape, iako na tragu prototipnih i perifernih funkcija i značenja, nisu nužno usmjerene na utvrđivanje prototipa, već na organizaciji polisemičnih jedinica i utvrđivanjem univerzalnih značenja⁴ i parametara.

Prednosti i nedostaci semantičkih mapa i mreža

Prednosti semantičkih mapa i mreža

Proučavanje jezičnih pojava pomoću shematičnih modela poput mapa i mreža omogućava pristup pitanjima kao što su polifunkcionalnost i preklapanje iz višejezične perspektive. Unatoč tomu, semantičke mape i mreže imaju svoj prednosti i nedostatke.

Kao što je već spomenuto, afiksalne kategorije kao što su padeži imaju niz značenja koja je ponekad teško opisati. Detaljna analiza značenja dativa koja se javljaju u hrvatskim gramatikama (Rubinić, 2012) ukazala je na tri temeljna problema koja se javljaju:

- a) temeljno značenje dativa razlikuje se od gramatike do gramatike,
- b) različita značenja dativa samo se popisuju zajedno s primjerima bez detaljnijih pojašnjenja, i
- c) nesustavni popisi dativnih značenja i uporaba rezultat su manjka unutarnje strukture popisa koji proizvoljno kombiniraju semantičke i sintaktičke kriterije.

U usporedbi semantičkih mapa i tradicionalnog pristupa koji se javlja u gramatikama, semantičke mape predstavljaju koherentan i motiviran način povezivanja različitih padežnih funkcija i značenja za razliku od arbitrarnih i nejasno motiviranih gramatičkih popisa.

Nadalje, model kao što su semantičke mape omogućava uspoređivanje jezičnih pojava iz međujezične perspektive za razliku od primjerice, strukturalističkog pristupa gdje se gramatička značenja promatraju samo unutar jednog jezičnog sustava pokušavajući formulirati apstraktna značenja koja obuhvaćaju sva pojedinačna značenja i funkcije (v. Jakobson, 1936). No, takve apstraktne formulacije značenja često se teško mogu interpretirati, a teško je i uvidjeti kako se sva značenja uklapaju u takvu opću definiciju kao što je primjerice definicija dativa u latinskome jeziku koju nudi Hoecke (1996: 31): “The dative serves as the limit of the predicate in the sense that it indicates the ultimate term towards which the action or process referred

⁴ Utvrđivanjem i istraživanjem semantičkih univerzala, najmanjih semantičkih jedinica prisutnih u svim jezicima s ciljem utvrđivanja semantičke jezgre jezika bavili su se Wierzbicka (1972, 1996) i Goddard (1998) u sklopu istraživanja prirodnog semantičkog metajezika (eng. Natural Semantic Metalanguage – NSM). No, iako na prvi pogled različiti, prirodni semantički metajezik, semantičke mape i kognitivni pristup jeziku imaju dodirnih točaka, a jedna od njih je svakako istraživanje univerzalnog u jeziku (za više v. npr. Brala, 2003).

to tends". Semantičke mape nastoje proučavati funkcije i značenja jezičnih jedinica u više jezika te su stoga posebno korisne u tipološkom jezikoslovnim istraživanjima.

Nadalje, semantičke mape i mreže opisuju gramatička značenja funkcionalnih jezičnih jedinica na konkretan način i njihova se validnost može jednostavno testirati jer ako su univerzalno primjenjive, tada bi se i primjeri pojava iz drugih jezika svojim značenjem i funkcijama trebali uklopiti u postojeće mape i mreže. To, daka-ko, ne znači da se semantičke mape i mreže smatraju jedinom ispravnom analizom grama u jezicima, već one predstavljaju sustavni pokušaj tumačenja i analiziranja značenja jezičnih jedinica te odmak od tradicionalnih gramatičkih pristupa. Jedna od prednosti semantičkih mapa je i formulacija i vizualizacija razlika i sličnosti između pojedinih jezika, kao npr. za koncepte 'biti' i 'imati' u četiri slavenska jezika (v. Clancy, 2001).

Također, semantičke mape predstavljaju bitan alat u promatranju dijakronijskih promjena u gramatikalizaciji, tj. semantičke mape naznačuju slijed i smjer promjena jer neka jezična jedinica postupno razvija različita značenja i upotrebe, a te se promjene označavaju strelicama (v. slika 1).

Semantičke su mape jednostavan način shematičnoga prikaza sličnosti i razlika između pojedinih jezika, ali i način otkrivanja univerzalnih semantičkih struktura koje karakteriziraju sposobnost jezičnoga izražavanja kod ljudi, a univerzalnu primjenjivost semantičke mape moguće je testirati na drugim jezicima i na taj način potvrditi ili osporiti njezinu univerzalnost. Isto vrijedi i za semantičke mreže. Na koncu, pod pretpostavkom da se multifunkcionalnost jezične jedinice javlja kada su naizgled različite funkcije slične, semantičke mape pružaju i uvid u to koja su značenja ili uporabe jezične jedinice slične u umu govornika pa se u tom smislu semantičke mape mogu smatrati i izravnim odrazom značenjskih odnosa u umu govornika. No, one ne prikazuju prirodu značenjskih odnosa unutar semantičkog prostora pa stoga ne mogu zamijeniti kognitivnosemantičke analize, ali im svakako mogu doprinijeti.

Jesu li modeli semantičkih mapa i mreža zaista uvijek univerzalni?

Kao što se kaže da svaka priča ima dvije strane, tako i semantičke mape i mreže imaju svoje prednosti, ali nisu nužno uvijek najbolji izbor. Janda (2009: 113-119) iznosi nekoliko mogućih problema u modelu semantičkih mapa vodeći se idejom da taj model pretpostavlja kako se sva značenja koja se mogu jezično izraziti čine dio jedinstvenog konceptualnog prostora pri čemu različiti jezici odabiru različite mogućnosti. No, takva pretpostavka ne mora nužno biti točna.

Janda Haspelmathov (2003) model semantičkih mapa smatra nedostatnim u slučajevima kao što su:

1. kada više jezika koristi posve različite parametre⁵ kako bi kodirali istu domenu ljudskog iskustva, postavlja se pitanja kako te parametre uključiti u mapu, tj. mogu li oni uopće biti uvršteni u istu mapu;

⁵ Za više o parametrima v. npr. Gärdenfors, 2000.

2. kada različiti jezici različito kodiraju iste informacije, npr. koristeći se Talmyjevom terminologijom kod engl. *sattelite-framed* i *verb-framed* (Talmy, 1985) jezici (v. Janda, 2009:115-116),
3. kada jezici koriste različite metafore iz kojih proizlaze metaforičke ekstenzije značenja i proces konstruiranja značenja (engl. *construal*).

Što se tiče semantičkih mreža, za njih se često tvrdi da su nepotpune te da mogu dovesti do višeznačnih tumačenja čvorova i poveznica. S druge strane, valjanost semantičkih mreža može se empirički testirati. Iako bi u idealnim uvjetima trebale biti valjane iz međujezične perspektive, tj. trebale bi se moći primijeniti na druge jezike, to se potvrđuje istraživanjem drugih jezika pa se na taj način može potvrditi ili osporiti valjanost postojećih semantičkih mreža.

Zaključne napomene

Semantičke su mape i mreže važan alat u istraživanju jezika iz višejezične perspektive, ali i važne u semantici kao grani jezikoslovlja koja se bavi značenjem. Omogućavaju nam da vizualno prikazemo odnose između dva ili više značenja ili gramatičkih funkcija neke jezične jedinice. Čim neka jedinica ima više značenja (sukladno tome, i više funkcija), smatra se polisemičnom, pa je tako polisemija kao pojava u jeziku u srži semantičkih mapa i mreža. Semantičke mape i mreže na sustavan i shematičan način prikazuju različita značenja neke jezične jedinice, uspostavljajući hijerarhijske odnose između različitih značenja, a u semantičkim mrežama teži se i identifikaciji prototipnog značenja koje služi kao temelj za sve ostale značenjske ekstenzije. Također, one svjedoče i dijakronijski motiviranom razvoju polisemične jedinice, ali daju naznake o univerzalnim semantičkim strukturama.

Literatura

- Anderson, L. 1982. The 'Perfect' as a universal and as a language particular category. U: Hopper, P. 1982. *Tense and Aspect: Between Semantics and Pragmatics. (Typological studies in language 1)*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. 227-264.
- Brala, M. 2003. "NSM within the cognitive linguistic movement: Bridging some gaps." *Jezikoslovlje* 4.2. 161-186.
- Brala-Vukanović, M. i Memišević, A. 2012. "Getting 'do' in Croatian. Goals, boundaries and more in prefixal semantics. *Zeitschrift für Slawistik*. 71-92.
- Clancy, S. J. 2001. "Semantic maps for BE and HAVE in Slavic." *Glossos* 1: <http://www.seelrc.org/glossos/>.
- Clancy, S. J. 2006. "The topology of Slavic case: semantic maps and multidimensional scaling." *Glossos* 7: <http://www.seelrc.org/glossos/>.
- Croft, W. 2001. *Radical construction grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Croft, W. 2003. *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Evans, V. 2007. *A Glossary of Cognitive Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fauconnier, G. 1994. *Mental Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fauconnier, G. 1997. *Mappings in Thought and Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gärdenfors, P. 2000. *Conceptual Spaces: On the Geometry of Thought*. Cambridge: MIT Press.
- Goddard, C. 1998. *Semantic analysis: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Haspelmath, M. 1997. *Indefinite pronouns*. Oxford: Oxford University Press.
- Haspelmath, M. 2003. "The geometry of grammatical meaning: Semantic maps and cross-linguistic comparison". U: Tomasello, M. 2003. *The New Psychology of Language 2*. New Jersey: Mahwah. 211-242.
- Heine, B. 1993. *Auxiliaries, cognitive forces, and grammaticalization*. New York: Oxford University Press.
- Heine, B. 1997. *Possession: Cognitive Forces, Source and Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jakobson, R. 1936. Beitrag zur allgemeinen Kasuslehre: Gesamtbedeutungen der russischen Kasus. U: Jakobson, R. 1971. *Selected writings II: words and language*. The Hague: Mouton. 23–71.
- Janda, L.A. 1986. *A semantic analysis of the Russian verbal prefixes za-, pere-, do- and ot-*. Munchen: Verlag Otto Sagner.
- Janda, L.A. 2004. "Because it's there: How linguistic phenomena serve as cognitive opportunities." *Glossos 5*: <http://www.seelrc.org/glossos/>.
- Janda, L. A. 2009. "What is the role of semantic maps in cognitive linguistics?", u: Stalmaszczyk, P., Oleksy, W. (ur.).2009. *Cognitive approaches to language and linguistic data. Studies in honor of Barbara Lewandowska-Tomaszczyk*. Frankfurt am Main: Lang. 105-124.
- Lakoff, G. 1987. *Women, fire and dangerous things*. Chicago: University of Chicago.
- Langacker, R. W. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar: Vol. I, Theoretical Foundations*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Lee, D. 2004. *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Melbourne: Oxford University Press.
- Rosch, E. 1978. Principles of categorization. U: Rosch, E. i Lloyd, B.B. (ur.) 1978. *Cognition and categorization*. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum. 27-48.
- Rubinić, N. 2012. *The Dual Dative. An Account of Ambiguous Readings of the Bare Dative in Croatian*. Neobjavljen diplomski rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
- Sanso, A. 2009. "How "conceptual" are semantic maps?", *Linguistic Discovery* 8. 288-309.

- Santibáñez Sáenz, F. 1999. "Semantic Structure, Relational Networks, and Domains of Reference." *Journal of English Studies* I. 271-288.
- Silić, J. i Pranjković, I. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Talmy, L. 1985. Lexicalization patterns: Semantic structures in lexical forms. U: Shopen, T. (ur.). *Language Typology and lexical descriptions: Vol. 3. Grammatical categories and the lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press. 36-149.
- Talmy, L. 2000. *Toward a cognitive semantics*. Cambridge, MA: MIT Press.
- van der Auwera, J. i Malchukov, A. 2005. "A semantic map for depictive adjectives". u: Schultze-Bernd, E. i Himmelmann, N. P. (ur.). 2005. *Secondary predication and adverbial modification: the typology of depictives*. Oxford: Oxford University Press. 393-421.
- van der Auwera, J. i Temürçü, C. 2006. "Semantic maps". u: Brown, K. 2006. *Encyclopedia of Language and Linguistics*². Oxford: Elsevier, 11: 131-134.
- van Hoenke, W. 1996. The Latin dative. u: van Belle, W. i van Langendonck, W. (ur.) 1996. *The Dative. Vol.1: Descriptive Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 3-39.
- Wierzbicka, A. 1972. *Semantic Primitives*. Frankfurt: Athenäum.
- Wierzbicka, A. 1996. *Semantics: Primes and Universals*. Oxford: Oxford University Press.